

تاریخ دریافت مقاله: ۹۱/۳/۶

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۱/۶/۸

نسرین سید رضوی^۱

چاپ پارچه به روش پیچمان و توان کنترل نقش‌مایه در فرآیند آن

چکیده

هدف این مقاله بررسی کنترل طراح در روند شکل‌گیری نقش‌مایه به روش پیچمان است. این روش از فراگیرترین چاپ‌های سنتی پارچه در جهان به‌شمار می‌آید که امروزه نیز کاربرد بسیاری دارد. فرآیند اجرایی پیچمان بر اساس مقاومت در برابر نفوذ رنگ شکل می‌گیرد. تولید نقوش متنوع و قابل تکرار از ویژگی‌های مهم پیچمان شمرده می‌شوند. یکی از بحث‌برانگیزترین وجوه پیچمان، کنترل طراح در مرحله رنگ‌آمیزی و شکل‌گیری نقوشی به‌ظاهر تکراری است. مسئله مورد بررسی در این مقاله این بوده که توانمندی طراح در جهت کنترل نقوش تکراری در پیچمان به چه میزان است. برای پرداختن به این مسئله، داده‌ها به روش‌های کتابخانه‌ای، میدانی و نمونه‌گیری گردآوری شده و تحقیق به شیوه‌های توصیفی، تجربی و تحلیلی صورت گرفته است. در این راستا، ابتدا انواع پیچمان شناسایی، طبقه‌بندی و اسم‌گذاری شده‌اند و سپس در چندین مرحله، نمونه‌گیری و آزمایش‌های مکرر انجام گرفته است. مقاله در بخش نتیجه‌گیری، کنترل و عدم کنترل طراح در فرآیند رنگ‌آمیزی و تشکیل نقش‌مایه در پیچمان را نشان می‌دهد. نتایج به‌دست آمده گویای این مطلب است که توان کنترل نقش‌مایه در چاپ پارچه به روش پیچمان، امری نسبی بوده و در ارتباط مستقیم با پدیده اتفاق یا تصادف است. در یک روند صحیح پیچمان، طراح کنترل قابل توجهی در شکل‌گیری ساختار کلی هر نقش‌مایه دارد. اما کنترل جزئیات نقوش از توان وی خارج است. روش‌شناسی صحیح پیچمان و مهارت اجرایی طراح، عواملی مهم در جهت افزایش کنترل طراح و بالا بردن سطح کیفی و کمی نقش‌مایه به‌شمار آمده‌اند.

کلیدواژه‌ها: پیچمان، چاپ دستی، رنگ‌رزی سنتی، پارچه؛ نقش‌مایه، کنترل و عدم کنترل.

۱. مربی، گروه نقاشی، دانشگاه علم و فرهنگ، استان تهران، شهر تهران